

جایزه گرمی اسمال یک شگفتی داشت که در عالم موسیقی کمتر شاهد آن بوده‌ایم. اسمال جایزه هنرمند نوظهور به خواننده‌ای اهدا شد که ۹۵ سال دارد.

آنجلا الواز که سال‌ها برای خانواده و دوستانش می‌خواند، تصمیم گرفت در ۹۰ سالگی شروع به ضبط رسمی آثارش کند و حالا جایزه لاتین گرمی را برای هنرمند نوظهور کسب کرده است.

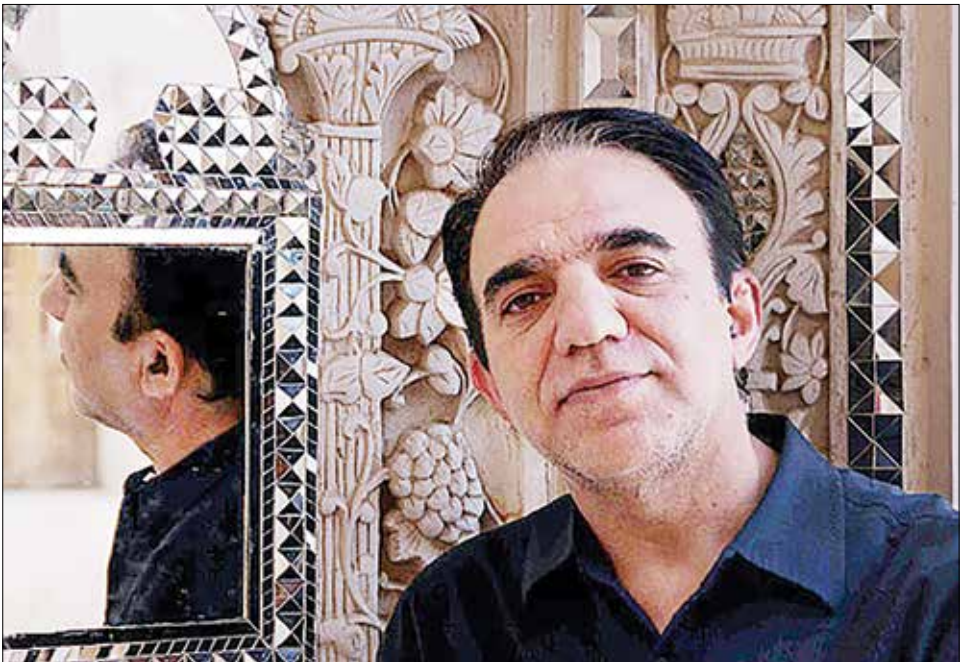
ظهور یک خواننده ۹۵ ساله

این خواننده کوبایی باکسب جایزه گرمی لاتین در ۹۵ سالگی، به کهنسال ترین برنده تاریخ جوایز موسیقی لاتین گرمی تبدیل شد وثابت کرد که هیچ‌وقت دیر نیست.

او پس از چند دهه نوشتن آهنگ و اجرا برای دوستان و خانواده، سرانجام در ۹۰ سالگی نخستین کنسرت خود را در هالیوود برگزار کرد. سرانجام نوه او، کارلوس با کمک اندی گارسیا، بازیگر کوبایی، آهنگ‌های آنجلا الواز را در آلبومی

گفت‌وگو با احمد صدری، پژوهشگر موسیقی نواحی

موسیقی امر فرهنگی و سیال است

مانند بخشی‌ها که معمولاً در مراسم‌های عروسی حضور می‌یابند و به این طریق معاش خود را تأمین می‌کنند. البته این امر چیزی از شأن هنری آنها کم نمی‌کند، اما این‌که مثلاً در کشور تاجیکستان «دولتمند خلف» به خیلی از مراسم‌های عادی مردم می‌رود و ساز می‌زند، درواقع راوی فرهنگ خود است که بخشی از آن، جشن‌ها و مراسم عروسی است.

همچنین کولی‌ها به‌صورت حرفه‌ای وارد موسیقی می‌شده‌اند و انتقال‌دهنده بخش‌های موسیقایی از جایی به جایی دیگر بوده‌اند. معمولاً قومی که سکنی پیدا می‌کند، نقش ثبات دارد زیرا هویت او در طول تاریخ در یک مکان خاص همراه ملودی‌های خاص شکل گرفته و هویت پیدا کرده است، درحالی‌که برای فردی مانند کولی که نقش گذرا دارد و عبور می‌کند، این‌گونه است که یک نغمه را از جایی به جای دیگر می‌برد و در گردش است. یک بخشی از جامعه هنری به این شکل بوده است. در دوره معاصر برخی از افراد با هدف نوازنده شدن وارد موسیقی نواحی می‌شوند،

مانند فردی که تار و سه تار یاد می‌گیرد و قصد دارد یک نوازنده حرفه‌ای شود. این افراد عملکرد متفاوت‌تری دارند و معمولاً کارهای تالیفی -تحقیقی می‌کنند و سعی آنها بر این است تا پیرتواری را که در منطقه وجود دارد از حالت ضمیر ناخودآگاه غیرآرادی به ضمیر خودآگاه ارادی بیاورند و راجع به آن تفسیر و طبقه‌بندی کنند، دست به کشف هویت‌ها و شاخه‌های موسیقایی ببرند و در این حیطه کارهایی را ارائه می‌کنند.

از دوره‌ای به بعد، دولت‌ها با برگزاری جشنواره‌های موسیقی نواحی هنرمندان را دعوت کردند و از آن زمان، این افراد از طریق جشنواره‌ها هم کسب درآمد دارند ولی به نظر می‌آید این امر باعث شد که برخی از

آنها احساس کنند هنرمند هستند. مثلاً زمانی که فوزهی مجد به منطقه خراسان رفت، نظر محمد خراسانی دیگر به عروسی‌ها نرفت که البته باید در نظر گرفت پیش از انقلاب این افراد تعدادشان کمتر بود و به لحاظ مالی تمکین می‌شدند.

۹۱ هنرمندان موسیقی نواحی در دوران توقف موسیقی چه فشاری را متحمل شدند؟

طبیعی است همان‌طور که تمام اقشار جامعه دچار مشکل شد، آنها هم آسیب دیدند. ولی آن قدر که در سیستم موسیقی ردیف دستگاهی دچار مشکل شدند در سیستم نواحی نشدند، زیرا افرادی که در سیستم موسیقی ردیف دستگاهی کار می‌کنند بخشی از کار آنها اجراهای صحنه‌ای و تدریس است که در مدت کرونا با توقف طولانی روبه‌رو شد. در حالی‌که در همین شرایط ناآرامی‌ها هنرمندان نواحی با حضور در عروسی‌ها کسب درآمد می‌کنند با این‌که شغل اصلی آنها همچنان پابرجاست.

۹۲ برخی از کارشناسان موسیقی نواحی بر این باورند که امروز کمتر از ۵۰ درصد آنچه میراث حقیقی موسیقی نواحی ماست، باقی مانده. آیا با این دیدگاه موافق هستید؟

حل موسیقی را یک امر فرهنگی و سیال می‌بینم. اعتقاد دارم مرتب در حال رایش است و خودش را تولید می‌کند. موسیقی می‌تواند متناسب با شرایط زندگی و نیازها مرتب تولید شود و به همین دلیل آن درصدی که باید از بین برود خواهد رفت، زیرا دیگر ضرورتی نداشته که باقی بماند و چیزهای دیگری جای آن را گرفته‌است. البته آنچه جایگزین می‌شود لزوماً بد و غیراصیل نیست و اتفاقاً ممکن است خیلی اصیل باشد. درحقیقت ممکن است یک جوان امروزی قطعه‌ای موسیقی نواحی بسازد که در منطقه‌ای خیلی اصیل باشد.

ضبط کرد که این آلبوم موسیقی سال گذشته منتشر شد و در نهایت جایزه لاتین گرمی را برای این هنرمند باسابقه به ارمغان آورد.

آنجلا الوارز پس از کسب جایزه لاتین گرمی برای هنرمند نوظهور گفت: کسانی که هنوز رویاهای خود را محقق نکرده‌اند، بدانید که گرچه زندگی سخت است اما همیشه راهی برای خروج وجود دارد و با ایمان و عشق می‌توان به همه چیز دست یافت.

۹۳ موسیقی نواحی چقدر مخاطب دارد؟

این امر را می‌توان از چند لایه بررسی کرد. یک لایه درون فرهنگی است، یعنی آنچه در میان کردها می‌بینیم. یک لایه هم مانند زمانی است که در یک عروسی ۲۰ بخشی دعوت می‌شوند و ساز می‌زنند، مردم هم مات و مبهوت مانند یک کلاس درس گوش می‌کنند، چون مردم زبان آن موسیقی را می‌فهمند.

البته ممکن است آن ریتم را بتوان برای ساز الکترونیک هم تعریف کرد اما این‌که آقای محسن شریفیان، ریتم‌های موسیقی محلی خود را برای ساز الکترونیک تعریف کرده‌است. این امر مانند آن چیزی است که هندی‌ها انجام می‌دهند و هر چه را که وارد فرهنگ‌شان می‌شود، برای خود می‌کنند. حتی اگر به کلیساهای آنها برود، می‌بینید که مجسمه مسیح را به‌گونه‌ای تزئین کرده‌اند که گویی با یک مسیح هندی مواجه هستید.

۹۴ آیا به بومی‌سازی آنها اعتقاد دارید؟

بله. فرهنگ ایرانی همین است. کسی که این امر را قبول نداشته باشد، فرهنگ ایرانی را نمی‌شناسد. فرهنگ ایرانی اساساً این‌گونه بوده که چون ایران محل رفت و آمد بوده است و در مواجهه با فرهنگ‌های مختلف، آنها را در هاضمه فرهنگی خود حل می‌کرده و چیز دیگری را تحویل می‌داده است. نمونه‌آن تخت جمشید است که همه عناصرش از یونان باستان آمده ولی عناصر آن را چنان در خود ادغام کرده که چیز جدیدی خلق شده و هویت دیگری پیدا کرده است.

نمی‌توان انتظار داشت مخاطب تهرانی، موسیقی کردی را همچون کردها دوست داشته باشد ولی می‌توان انتظار داشت همانند آنچه آقای حسین علیراده در فیلم «لاکپشت‌ها پرواز می‌کنند» انجام داد و لالایی کردی روی هوره را با سازهای کلاسیک به‌گونه‌ای اجرا کرد که شاخه‌های موسیقی کردی به گوش می‌رسد. کاری را ساخت که مخاطب غریبومی هم با آن ارتباط برقرار کند. درحقیقت در موسیقی فیلم لاکپشت‌ها پرواز می‌کنند، مخاطب به این دلیل با کار ارتباط برقرار می‌کند که از سازهای کلاسیک بهره‌رفته شده و انسان شهری معاصر ما می‌کند که ساز ویولن سل را شنیده و برایش جذاب است. در این شرایط کار را زیستر فرهنگی خودش خارج می‌کنند و ترجمه‌ای را از آن ارائه می‌دهند تا برای مخاطب قابل فهم باشد. درحقیقت مخاطب درون فرهنگی به‌راحتی با موسیقی منطقه خود ارتباط برقرار می‌کند، زیرا با آن خاطره و بستگی تنگاتنگی با زبان او دارد. زمانی که نغمه‌ای ناخفته می‌شود، مخاطب درون فرهنگی با پیش‌زمینه فکری خود کار را تفسیر می‌کند به همین دلیل برایش قابل فهم می‌شود ولی برای انسان غریبومی باید ترجمه کرد تا کار را درک کند.

۹۵ موسیقی نواحی چقدر ظرفیت برگزاری کنسرت به خصوص در خارج از منطقه خود را دارد؟

اغلب این موسیقی‌ها موقعیتی هستند، یعنی حتی اگر روی صحنه سه پا و دو پای، موسیقی لرستان اجرا شود، گزارش‌ی سطحی خواهد بود از یک امر حقیقی. در واقع مخاطب باید در عروسی مناطق لرستان باشد تا سابقه‌ای ذهنی از این موسیقی پیدا کند و با آن ارتباط بگیرد. حال آنچه ما روی صحنه می‌آوریم، صورت ساده‌ای است از آنچه وجود داشته. طبیعی است که در این حالت برای افرادی که سابقه ذهنی ندارند شناسا نیست و تنها در می‌یابد که موسیقی ریتم دارد و می‌تواند با آن شاد باشد و برای او جنبه موسیقی پاپ پیدا می‌کند. حالا اگر از همان موسیقی یک قطعه آوازی اجرا شود، مخاطب غریبومی دوست نخواهد داشت.

برای همین است که در کنسرت‌های محلی که در خارج از زیستر فرهنگی خود مثلاً تهران برگزار می‌شود، ۹۰ درصد مخاطبان از همان استان بومی هستند. البته در مواردی حضور در این کنسرت‌ها جنبه روشنفکری پیدا کرده است و گمان می‌کنند چون بحث هویتی است، اگر بگویند دوست ندارند، پس بی‌هویت هستند. مانند همان هایی که با هزینه‌های حتی بالا به کنسرت آقای شجریان می‌رفتند ولی اگر سؤال می‌کردی از چه چیزی خوش آمد؟ پاسخی نداشتند.

قاب

نخستین قربانی سوانح رانندگی در ایران موزیسین بود

درویش‌خان به تاریخ چهارشنبه، دوم آذر ۱۳۰۵ هجری خورشیدی، هنگام بازگشت از جلسه محفل موسیقی در منزل یکی از دوستان به خانه، درشکه‌ای دواسیه کرایه می‌کند. در آن زمان خودرو به‌تازگی وارد خیابان‌های شهر شده بود و شمار آنها به‌سختی به ۵۰ دستگاه می‌رسید.

وقتی درشکه حامل درویش‌خان از خیابان امیریه به سمت شمال می‌پیچد، خودروی فوردی از جهت مخالف با درشکه باسب و بار برخورد می‌کند. اسب‌های درشکه درجا تلف می‌شوند و درویش‌خان از درشکه به بیرون پرتاب شده و از ناحیه سر به زمین می‌خورد.

بی‌درنگ مردم رسیده و او را به بیمارستان نظیمیه تهران می‌رسانند اما بر اثر ضربه‌ای که بر سر او وارد آمد، چنان به‌سختی آسیب دید که پنج روز بعد در بیمارستان به علت ضربه مغزی در ۵۴ سالگی درگذشت.

رویداد

احیای سنت‌های فراموش‌شده ایران و ترکیه با موسیقی

احمد جمال کیهان، نوازنده اهل ترکیه معتقد است، زبان موسیقی می‌تواند سنت‌های مشترک و فراموش‌شده ایران و ترکیه را احیاء کند.

این نوازنده گفت: ایران و ترکیه اشتراکات زیادی در سنت‌ها و آیین‌ها دارند که طی سال‌های اخیر،

این فرهنگ‌های مشترک به فراموشی سپرده شده و زبان موسیقی می‌تواند در احیای این سنت‌ها تأثیر به‌سزایی داشته باشد. احمد جمال کیهان اظهار کرد: موسیقی قلب و دل انسان‌ها را به هم نزدیک می‌کند و ارتباطات بین هنرمندان کشورهای مختلف از این طریق ممکن می‌شود. وی بیان کرد: موسیقی یک زبان گویای بین‌المللی و فاقد حد و مرز است که نیاز به ترجمه ندارد و ارتباط بین انسان‌ها فارغ از زبان و نژاد را آسان می‌کند.

وی افزود: موسیقی نواحی ایران شباهت فراوانی با موسیقی سنتی ترکیه دارد و تنها تفاوت آن، در آوازها و لایحه‌هاست.

نوازنده موسیقی نواحی کشور ترکیه گفت: خداوند به انسان‌ها چشم داده تا همدیگر را ببینند و با گوش خود صحبت‌های یک‌دیگر را که از طریق موسیقی تبادل می‌شود به خوبی گوش و درک کنند.

«تا پای جان برای ایران» با صدای محمد معتمدی

انجمن موسیقی ایران، قطعه «تا پای جان برای ایران» را با خوانندگی محمد معتمدی همزمان با حضور تیم ملی فوتبال کشورمان در جام جهانی ۲۰۲۲ قطر منتشر کرد.

قطعه «تا پای جان برای ایران» از تولیدات انجمن موسیقی ایران در مرداد امسال به آهنگسازی علیرضا دریایی، ترانه‌سرایی احسان افشاری و خوانندگی محمد معتمدی، هدی‌های به تیم ملی ایران و فدراسیون فوتبال بوده است که طبق برنامه‌ریزی‌های انجام شده، قرار بر انتشار آن در اولین روز بازی تیم ملی ایران است. این انجمن اعلام کرد: تیم تولید این اثر، هیچ قرارداد مالی با فدراسیون فوتبال نداشته و فقط در روند تولید آن با انجمن موسیقی ایران همکاری داشته‌اند. با آرزوی موفقیت برای تیم ملی کشورمان و شفاف‌سازی رسانه‌ای در فعالیت‌های این چنینی، بیست و دومین دوره مسابقات جام جهانی فوتبال از ۲۹ آبان تا ۲۷ آذر در قطر برگزار می‌شود. در این دوره از مسابقات تیم ملی ایران با تیم‌های ملی انگلستان، ولز و آمریکا به ترتیب در روزهای ۳۰ آبان و چهارم و هشتم آذر بازی خواهد داشت.

جام جم

موسیقی MUSIC

شنبه ۱ آذر ۱۴۰۱
شماره ۶۳۶۲

یادداشت

جدالی که وزیر ارشاد رقم زد

جدال بر سر میزبانی

یاسر گانده گروه فرهنگ و هنر

پانزدهمین جشنواره موسیقی نواحی بالاخره در گرگان برگزار شد. این جشنواره اساساً در کرمان شکل گرفته بود و ۱۴ دوره گذشته را هم در این استان سپری کرده بود اما دوره پانزدهم جایی برای تغییر مکان برگزاری این رویداد

بود. دوره‌ای که اتفاقات عجیبی در آن شکل گرفت. از جمله عجایب این دوره، برگزاری اختتامیه در روز پنجشنبه ۲۶ آذر بود، در حالی‌که اجرا هنوز ادامه داشت. علت این اتفاق هم آمدن وزیر ارشاد به کرمان بود!

یعنی مسئولان جشنواره توان این را نداشتند که هماهنگی لازم را با مسئولان وزارت ارشاد داشته باشند تا وزیر برای روز اختتامیه به گرگان بیاید. همین مسأله موجب شد که روز پایانی این رویداد در نهایت خلوتی و کمبود تماشاگر برگزار شود، چراکه بسیاری از تماشاگران گمان کرده بودند همان روز پنجشنبه جشنواره به‌کار خود پایان داده است.

اتفاق عجیب دیگری که در این دوره از جشنواره موسیقی نواحی رخ داد؛ بذل و بخشش محمدمهدی اسماعیلی درباره دبیرخانه دائمی جشنواره موسیقی نواحی بود. در مراسم اختتامیه وقتی یکی از هنرمندان موسیقی گرگان از وزیر ارشاد خواست دوره‌های بعدی جشنواره موسیقی نواحی در این استان برگزار شود و دبیرخانه دائمی این رویداد به گرگان بیاید؛ وزیر ارشاد وعده داد که حتماً این کار را انجام خواهد داد! این اتفاق در حالی رخ داد که سال گذشته و با حضور محمود شالویی، سرپرست معاونت هنری وزارت ارشاد در استان کرمان، دبیرخانه دائمی جشنواره موسیقی نواحی در استان کرمان تأسیس شد. صحبت‌های وزیر ارشاد درباره دادن دبیرخانه دائمی جشنواره به استان گلستان و شهر گرگان، موجب واکنش‌هایی از سوی هنرمندان کرمانی شد. کرمانی‌ها معتقدند که جشنواره موسیقی نواحی متعلق به آنهاست و باید در کرمان برگزار شود.

البته دوره پانزدهم هم قرار بود در کرمان برگزار شود اما دو هفته مانده به آغاز جشنواره، رزمه‌های جابه‌جایی محل برگزاری این رویداد به گوش رسید. در نهایت هم محل برگزاری جشنواره از کرمان به استان گلستان و شهر گرگان تغییر کرد. به هر روی جشنواره موسیقی نواحی پانزدهمین دوره خود را پشت‌سر گذاشت اما همچنان جدال بر سر میزبانی این رویداد ادامه دارد. مسئولان کرمانی معتقدند دوره بعدی این رویداد باید در کرمان و در اردیبهشت ۱۴۰۱ برگزار شود اما مسئولان وزارت ارشاد هنوز چنین چیزی را تأیید نکرده‌اند. حال با واگذاری دبیرخانه دائمی این جشنواره به استان گلستان، باید دید ماجرا به کجا ختم خواهد شد. گرگان برای میزبانی جشنواره موسیقی نواحی امتیازهای خاص خودش را دارد؛ شهری با آب و هوای مطبوع که گونه‌های مختلف موسیقی را هم در دل خود دارد. از یک سو ترکمن‌ها در این استان ساکن هستند که موسیقی خاص خودشان را دارند. ترکمن‌هایی که در جشنواره پانزدهم موسیقی نواحی حضور پررنگی داشتند. اجرای ترکمن‌ها همیشه مورد توجه علاقه‌مندان به موسیقی قرار می‌گیرد، چراکه آنها موسیقی آوانگارد و خاصی دارند که برای شنوندگان همیشه جذاب است.

از سوی دیگر دوتارنوازی در نقاط مختلف گرگان رواج دارد. در جشنواره اسمال هم گروهی از «رامیان» به جشنواره آمده بود که دوتارنوازی‌شان خیلی خاص بود. رامیان از شهرهای استان گلستان است که ابریشم آنجا مشهور است. از این رو وترهای دوتار رامیان از جنس ابریشم است. خرک سازشان هم از چرم است، چرا که چرم در مقابل برندگی ابریشم دوام می‌آورد. در کنار کرمان و گرگان؛ شهرهای دیگری هم هستند که قابلیت برگزاری جشنواره موسیقی نواحی را دارند. حال باید منتظر ماند و دید که در ماراثنی جدال بر سر میزبانی جشنواره موسیقی نواحی، کدام استان و کدام شهر برنده خواهند شد.

شاید کرمان، شاید گرگان؛ شاید هم شهر دیگری...